

Csehszlovákiában az információs rendszer kutatói nem lehetnek babonások: övék a "P 13"-as jelű állami tudományos-műszaki program

Csehszlovákiában a nyolcadik és kilencedik ötéves terv kimunkálásának módszertana azon a feltevezésen alapul, hogy a szóban forgó időszakban a tudományos-műszaki haladással kapcsolatos alapvető tevékenységek az állami kutatási programok meghatározta feladatokból fognak kifejlődni.

Az állami kutatási programok a következőképpen tagolódnak:

- ♦ kilenc program és 12 célprogram szolgálja az *alapkutatást*,
- ♦ tizenhat programot soroltak az állami *tudományos-műszaki programok* közé, köztük a "P 13"-as programot, amely a "*Tudományos-műszaki haladás információs rendszere*" címet kapta,
- ♦ tizennégy – realizálási jellegű – vállalkozásból áll az *állami célprogramok* "csomagja",
- ♦ a területileg jelentkező problémák megoldására hivatottak az ún. *köztársasági tudományos-műszaki programok*, amelyek közül öt a Cseh SZSZK-ra, három pedig a Szlovák SZSZK-ra esik. A "P 13"-as jelű program öt alprogramból áll:
- ♦ Az *információbázis* erősítésével-korszerűsítésével kapcsolatos kutatások kettős célt tűztek maguk elé. Egyrészt meg kell gyorsítani a bibliográfiai-dokumentációs, illetve a faktográfiai típusú szekunder információforrások fejlesztését, hatékonyabbá kell tenni a felhasználásukat. Másrészt tökéletesebbé és operatívabbá kell tenni a meglévő és létrejövő primer gyűjtemények használatát, aminél tekintetbe kell venni a nemzetközi munkamegosztás és együttműködés kínálta lehetőségeket is.
- ♦ *A módszerekre, eszközökre és a szakképzésre* koncentráló kutatómunkában a következő "hangsúlyokra" lehet számítani: szöveges és hibrid

típusú (szöveget és paramétereket egyként tartalmazó) adatbázisok létesítési és fenntartási eszközrendszerében való előrehaladás; az ötödik generációs számítógépek használatának előkészítése a szükséges előfeltételek megteremtésével; kommunikációs és modellbeli eszközök fejlesztése a különféle – integrált – adatbázisok igénybevételének fokozására; a természetes nyelv írásbeli megjelenítését alkalmazó információs tevékenység eszközfeltételeinek kialakítása, különös tekintettel a cseh írás teljes jelkészletének kiírására; a többnyelvű terminológiai adatbázisok többcélú felhasználásának megoldása a kísérleti munkamenet szintjéig; matematikai-statisztikai és logikai-szemantikai módszerek kimunkálása az elérhető adatbázisok elemző lekérdezéséhez a felső szintű irányítás sajátos szükségleteinek kielégítésére; a videotex, az elektronizált szöveges információ, a számítógépes grafika és a mikroprocesszorok nyújtotta lehetőségek feltárása konkrét feltételek között; tanlaboratóriumok kiépítése a könyvtáros- és informatikusok képző intézményekben, új tantervek készítése a prae- és postgraduális studiumokra a szakma technikai-technológiai ismereteinek gyorsabb korszerűsítésére.

- ♦ *A műszaki infrastruktúra* vonzáskörében tervezett kutatásoknak elő kell segíteniük, hogy 1990-ig megszűlessen az automatizált adatbázis-központok első köre (UVTEI = Tudományos, Műszaki és Gazdasági Információs Intézet, Találmányi Hivatal, Cseh Állami Könyvtár, Matica slovenská, Szövetségi és Tájékoztatási Hivatal), illetve hogy fokozatosan megteremtődjenek a feltételek az automatizált adatbázis-központok má-

sodik — ágazatok szerinti — körének kialakulásához.

- ◆ A nemzetközi kapcsolatok további intenzifikálását célzó kutatásoknak mindenekelőtt a hosszú távú — 2000-ig szóló — KGST-programokhoz kell igazodniunk. Különösen fontos az a terv, amely a csehszlovák és szovjet információs rendszer 1990-ig megvalósuló integrálását irányozza elő. E tekintetben a konkrét tennivalók az NTMIR (Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer) országai kifejlesztette adatbázisok online-hasznosításának megteremtése körül jegecesednek ki. Csehszlovákiai szándék, hogy ez — néhány előkészítő szakaszt sikeresen abszolválva — 1987-től kiteljesülő valóság legyen. A fő cél mellett megoldásra vár a szoftverbiztosítás kooperatív megszervezése, több faktográfiai adatbázis létesítése (kétoldalú együttműködés alapján), a nemzetközi könyvtárközi kölcsönzés mo-

dernizálása (a Lenin Könyvtár és a Saltykov-Scedrin Könyvtár irányításával).

- ◆ A használók képzésével foglalkozó kutatásoknak az információs rendszerben és a szakképzésben felhalmozódó korszerű eszközök, módszerek és tapasztalatok igénybevételével kell számolniuk, illetve kimunkálniuk azokat a koncepciókat, szervezeti megoldásokat, amelyek ezt lehetővé teszik.

Az itt ismertetett program annyiban kész, hogy elkészült a második változata, s ezen belül a 8. ötéves tervben befejezendő kutatási témák is konkretizálódrak.

/VÍTKOVÁ, H.: Státní vědeckotechnický program P 13. = Československá informatika, 27. köt. 9. sz. 1985. p. 233–236./

(Futala Tibor)

Kiegészítő információk a Csehszlovákiában az információs rendszer kutatói nem lehetnek babonások: övék a "P 13"-as jelű tudományos-műszaki program c. TMT-referátumhoz

Alapreferátumunkban bemutatuk az állami kutatási programok szerkezetét. Hasznosnak látszik, ha itt — egy másik forrás alapján — konkretizáljuk az alapreferátum némely közlését.

Szó volt arról, hogy az állami tudományos-műszaki programba tizenhat kulcsfeladatot vettek fel. Ezek a következők: a kiválasztott tüzelőanyag-féleségek bányászata és dúsítása; új fémek és nem fémek anyagok; döntő jelentőségű progresszív technológiák a gépjárműgyártásban; új meghajtó egységek a gépjárművek számára és ipari hasznosításuk; a mezőgazdasági-ipari komplexumok fejlesztésének kiemelt problémái; a közlekedési rendszer alapvető összetevői hatékonyságának emelése, beleértve a műszaki eszközöket is; a telekommunikációs szolgáltatások színvonalának emelése; mélyépítési objektumok realizálási hatékonyságának emelése; a textil- és ruházati ipar technológiai, gépi és anyagi változásai; kiemelt biotechnológiák, a szükséges gépeket és berendezéseket is beleértve; gondoskodás a lakosság egészségéről; a tudományos-műszaki haladás állami információs rendszere; progresszív csomagolási rendszerek; radionukleidek és a magfizikai műszertek; az elektronikus műszertek fejlesztése. A felsorolás számunkra mindenekelőtt azért érdekes, mert

egyértelműen dokumentálja: az információs rendszer fejlesztésének elhatározása a létfontosságú kutatási-fejlesztési vállalkozások között foglal helyet.

Ugyancsak szó volt róla, hogy az állami célfeladatok "csomagja" tizennégy programot tartalmaz. Nevezetesen a következőket: a magenergetika fejlesztése 2000-ig; a tüzelőanyagok és az energia fogyasztásának és hasznosításának racionalizálása; a fémfelhasználás racionalizálása; hidraulikus elemek és aggregátorok; nagy teljesítményű félvezető transzformátorok és részegységeik; az elektronizálás anyagi-műszaki bázisának fejlesztése; az elektronika alkalmazásának fejlesztése kiemelt népgazdasági ágazatokban; kiemelt vegyipari termékek; progresszív anyagmozgató rendszerek; a raktárgazdálkodás ésszerűsítése és korszerűsítése; a természeti környezet alakítása és védelme; meghatározott másodlagos nyersanyagok értékelésének javítása, ami cseh és szlovák köztársasági tervfeladatra bomlik.

Az alapreferátum is közölte, hogy öt cseh és három szlovák köztársasági tudományos-műszaki program van tervbe véve. A cseh programok: meghatározott mezőgazdasági termények termesztésének intenzifikálása; a mezőgazdasági szolgáltatások távlati fejlesztése; speciális vegyipari termékek gyár-